

Emili Boix-Fuster

Universitat de Barcelona
eboix@ub.edu

La història social de la llengua és també una arma de combat polític. No fa gaires anys l'aleshores monarca, Juan Carlos I, en ple domini popular aznarià, va gosar negar, en un discurs solemne, que hagués existit cap repressió de les llengües no castellanes a Espanya. Encara avui molts ciutadans espanyols creuen, com el monarca, que la castellanització ha estat un camí de roses, seguit benèvolament i lliurement pels conciutadans bascoparlants, gallegoparlants o catalanoparlants. I potser seria encara més ignorant la visió del multilingüisme per part dels conciutadans francesos o italians...

Els sis articles d'aquest número de LSC, tots ells entorn de la història social de la llengua, tots ells fruit d'una crida i selecció d'articles (el *call for papers* anglosaxó), volen aclarir una mica aquesta història de la llengua per tal de proporcionar al lector una informació seriosa i succinta sobre les arrels de la situació actual. Evidentment aquest número no pretén retre compte de la història social a tots els territoris, sinó sols furnir un tast de la recerca que s'està fent per a entendre millor com hem arribat al punt on som.

El primer article de Francesc Bernat ("La història contemporània de la llengua contemporània com a paradoxa") proporciona una visió de conjunt de les paradoxes i contradiccions del domini lingüístic (per començar, anomenar les terres de llengua catalana un domini sembla ja un oxímoron), on trobem signes clars de substitució lingüística (l'abandó en la transmissió lingüística intergeneracional, sobretot), al costat de senyals de vitalitat cultural (el món digital o l'àmbit educatiu de primària, per exemple).

Un parell d'articles, tots dos provinents de la Universitat de Girona, coincideixen a estudiar la visió de la història de la llengua, des d'avall, des dels seus protagonistes populars, molt sovint allunyats de l'alta cultura legítima, de la cultura dels poderosos. D'una banda Natàlia Carbonell, a "La història de la llengua contemporània davant les escriptures populars de l'exili" presenta com han escrit els egodocuments els exiliats catalans després de la guerra civil, tot mostrant-ne les tries de llengua, les barreges i interferències de llengua, i la implantació encara molt limitada del model lingüístic fabrià (no podria ser altrament perquè poca gent havia pogut aprendre el català normatiu a l'escola o als mitjans de comunicació). D'altra banda, Narcís Iglésias a "Els altres parlants i la història social de la llengua", ens descriu la visió de la llengua i cultura catalana, d'uns dels protagonistes clau de la situació sociolingüística actual: el gran nombre d'immigrants que s'hi han desplaçat i que han fet possible (coadjuvats amb altres factors) que el castellà s'hagi acabat nativitzant massivament i profunda.

Un altre parell d'articles tracten de dos aspectes de la Catalunya del Nord. En primer lloc Lluç Bonet ens presenta aspectes inèdits de la francesització a finals del segle XIX, on alhora que arrela amb força l'escola pública francesa i assimiladora, trobem personalitats com Lluís Pastre que intenten, sense prou èxit, una via pedagògica entremig de l'anorreament del català sota la francesització republicana i el respecte per la cultura dels *mainatges* del país. En segon lloc, Brauli Montoya, tot tornant a aplicar la metodologia per ell emprada a l'hora de resseguir la castellanització a les seves terres valencianes, ens descriu, a partir de testimonis escrits, el procés de francesització fins arriba a l'etapa actual on un insignificant u per cent de la població afirma parlar en català als fills.

El darrer article d'Emili Boix-Fuster i Josep Moran Ocerinjauregui, en canvi, descriu un procés de canvi de llengua parcialment avortat. Aquests dos autors, a partir de textos literaris i biogràfics, proporcionen proves que un sector de classes mitjanes altes i altes catalanes s'ha castellanitzat (fenomen poc estudiat fins ara), sobretot arran de la victòria franquista a la guerra civil.

Confiem que aquests sis textos ajudin els lectors a entendre millor d'on venim i a saber millor on anem, on volem anar. La història continua essent una arma per a triar bé el futur.